

Ką gali pakeisti vienas žmogus?
(Vincas Mykolaitis-Putinas, B. Krivickas)

Kas turi kam gyventi,
Ištvers bet kokį kaip.
F. Nyčė

„Kas tu esi?“- klausia kiekvienas O. Koršunovo spektaklio „Hamletas“ veikėjas, žvelgdamas į save veidrodyje ir tyrinėdamas savo sielą. Tokius metafizinius apmąstymus patiria kiekvienas sąmoningas žmogus bei atsidavęs menininkas, susiduriantis su visuomenės kuriamu absurdo pojūčiu ir destruktvyvia aplinka. Minia, su kuria tenka dalintis gyvenimo kasdienybe, dažnai neatitinka prasmingos būties siekiančių individų vertybių Olimpo. Mąstydamas apie tokį, ribiniu metu savęs ieškantį žmogų, poetas Vytautas Mačernis yra pasakęs: „Todėl mokėkime gyventi nors ir dūžtančiose formose.“ Savo moralei nusižengti atsisakantis žmogus renkasi maištauti prieš visuomenės stereotipus ir taip keičia savo gyvenimą bei ryžtingai stoja į kovą, kai reikia apginti tėvynės laisvę.

Pirmiausia, žmogus keičia asmeninį gyvenimą ir išlaisvina savo prigimtį, kai kovoja su visuomenės stereotipais. Kalbant psichoanalitiko Z. Froido žodžiais, aplinkos suformuotas super ego įkalina amenybę stagnacijos būsenoje ir neleidžia vykti individualizacijos procesui. Sąmonėjimo keliu negalintis eiti individas renkasi maištauti prieš minią taip įrodymas, kad konfliktas su aplinka yra būtinas, norint gyventi prasmingai. Tokius išgyvenimus patyrė ir XX a. lietuvių poetas, dramaturgas, prozininkas Vincas Mykolaitis- Putinas, kuris savo patirtimi dalinosi LRT laidoje „Einu patsai vienas pramintu taku“. Rašytojas nesipriešino tėvų valiai ir pasirinko kunigo kelią, tuo metu laikytą garbingu ir prestižiniu. Pajutęs, kad tarnystė Dievui ir bažnyčios dogmoms varžo jo menišką prigimtį, jis oficialiai 1935m. atsisako kunigų luomo ir buvo ekskomunikuotas. Apie išsivadavimo standartų laužymo kelią kalbama ir psichologiniame intelektualiniame romane „Altorių šešėly“. Pasak autoriaus, pirmoji dalis autobiografiška, nes ir knygos pagrindinis veikėjas Liudas Vasaris išgyvena tokias pat bandymų dienas kaip ir rašytojas. Nesipriešindamas geležinei tėvo valiai ir jautrios motinos norui, jaunas Liudas Vasaris įstoja į kunigų seminariją. Patekęs į vadinamąjį „labirintą“, jis pasijaučia dar vienu rateliu to didžiulio mechanizmo. Įsitikinęs, kad „devyni plieniniai skambalo smūgiai“ varžo jo menišką prigimtį, jis bando tapatintis su Tiutčevo eilėraščio žmogumi, kurio žodžiai „Tylėk, dangstykis ir paslėpk/ Svajones savo ir jausmus“ atrodo lyg išplėšti iš paties rašytojo krūtinės. Dar labiau gyventi dvilypiškai paskatina noras neįskaudinti tėvų, kurie tarsi ant pjedestalo užkelia savo sūnų ir kreipiasi „Jūs, kunigėli“. Tačiau būdamas doras jaunuolis, jis supranta, kad negali toliau gyventi meluodamas sau ir kitiems. Lemtingi įvykiai su baroniene, Liucės likimas, kylantis dvilypumo jausmas ir asmeniniai dvasios disonansai priverčia Liudą Vasarį pasipriešinti visuomenės nuomonei ir gyventi prasmingai. Ne tik literatūroje, bet ir šių dienų realybėje sunku atrasti tikrąjį pašaukimą, kai sociumas kuria stereotipinę aplinką. Štai šiandien yra nusistovėjusi nuomonė, jog geros ateities yra vertas tik aukštąjį mokslą baigęs individas, varžo visai kitokiame gyvenimo kelyje save įsivaizdavusius jaunuolius. „O juk aukštasis mokslas kaip aukštakulniai- tinka ne visiems“- ironiškai laidoje „Laikykitės ten“ kalbėjo žurnalistas Andrius Tapinas. Neįsiklausant į tikrąjį savo pašaukimą, o ne siejant savo gyvenimą, profesinę ateitį su kitų norais, žmogus gali priminti jau Antikos filosofo Platono knygoje „Valstybė“ aprašytus nelaimėlius oloje, gyvenančius iliuzijų pasauly. Taigi, vienas žmogus, priešindamasis visuomenės stereotipams, gyvena prasmingai ir puoselėja savo prigimtį.

Be to, vienas žmogus gali stojiškai kovoti už tėvynę, siekdamas apginti jos laisvę. Sudėtinga istorinė situacija, kai kėsinamasi į tėvynę, paskatina net ir paprastus civilius griebtis plunksnos ar ginklo bei ginti tėvynę. XX a. susiformavo partizaninis judėjimas, (500ž.) jų kovų metai (1944-1953m.) buvo vieni garbingiausių Lietuvos istorijoje, nes vyrai, suvokdami savo fizinį silpnumą prieš kur kas galingesnę ir specialiai ginkluotą armiją, vis tiek ėjo ir idealistiškai gynė tėvynės laisvę. Vienas iš partizanų buvo ir rašytojas Bronius Krivickas. Savo kūryboje atskleidė

vidinius išgyvenimus ir padėjo įsigilinti į partizano dvasią. Eilėraštyje „Dovydas prieš Galijotą“ vyrų kova sulyginama su bibline piemens, kurio rankose akmenukų svaidyklė, kova su milžinu Galijotu. Eilėraščio eilutės leidžia suprasti, kad kova laimėta. Tai moralinė pergalė, kada vienas žmogus, būdamas stiprios dvasios priešinasi daug galingesniam. Taip pat rašytojas kūrinyje „Mano dienos nebūtin pasvirę“ kalba apie gyvenimo realybę, teksto žodžiais tariant, žmonių dienos suskaičiuotos ir pasmerkto mirčiai. Tačiau kiekvienas žmogus- partizanas asmeniškai pasirenka išlikto stovišku ir nepaisant karinio pasirengimo, ginkluotės, jis ryžtingai stoja į kovą, siekdamas apginti gimtojo krašto laisvę. Kyla klausimas, ar šių laikų žmogus stotų ginti tėvynės, kai jai grėstų pavojus? Nors keičiantis istorinėms aplinkybėms tiesioginių karo veiksmų Lietuvoje nėra, tačiau mūsų šaliai gresia kiti pavojai susiję su tautinės tapatybės išsaugojimu. Deja, dažnas tautietis primena Buridano asilą dėl savo nerūžtingumo. Žmogus emigruoja į airijas, norvegijas ir nebesitapatina su J. Aisčio eilėraščio „Peizažas“ lyrinio subjekto, kuriam gera gyventi ir vargti Lietuvoje. Todėl akivaidu, kad tokie lietuviai nesiryžtų aukoti savo gyvybės dėl tėvynės laisvės. Optimistiškiau nuteikia lietuvių režisierių filmai „Vieni vieni“, „Nematomas frontas“, nes žiūrovas, stebėdamas kinematografijos scenas supranta partizanų auką ir patriotiškumo svarbą. Todėl yra vilties, kad šiuolaikinė visuomenė netaps „maro bacilos“ liudytoja ir atras savyje jėgų, kai reikės apginti tėvynę.

Viską apibendrinama galiu teigti, jog žmogus, kuris nesilaiko neutraliteto ir pasiryžta kovoti su visuomenės kuriamomis etinėmis kliūtimis siekiant gyventi prasmingai ir pakeisti savo gyvenimą arba stoja į kovą, kai žmogus sąmoningai aukoja savo gyvybę, kai siekia apginti savo šalį. Filosofas F. Nyčė buvo neabejotinai teisus sakydamas, kad kas turi dėl ko gyventi, įveiks visas kliūtis. Todėl privalu mokėti gyventi „dūžtančiose formose“ ir suprasti, kad vienas žmogus gali kurti prasmingesnę būtį ne tik sau, bet ir kitiems.

Viktorija K.